

STATSMINISTEREN

Oslo, 17. august 2018

Stortinget
Karl Johansgt. 22
0026 Oslo

Spørsmål nr. 2062 til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Une Aina Bastholm

Jeg viser til brev fra Stortingets president datert 14. august 2018 med spørsmål til skriftlig besvarelse fra stortingsrepresentant Une Aina Bastholm, som lyder:

"Det er kommet fram at nå avgåtte fiskeriminister Per Sandberg fra en tid tilbake har et personlig forhold til en norsk-iransk statsborger, og at han har pleid kontakt med det iranske regiment, med deltakelse som statsråd på arrangement på den iranske ambassaden. Når ble statsministeren kjent med forholdet til den norsk-iranske statsborgeren og statsråd Sandbergs kontakt med Iran, og hvilke sikkerhetsvurderinger og tiltak har regjeringen gjort siden da?"

Spørsmålet representanten tar opp knytter seg til vurderinger som angår ulike menneskers personlige forhold, samt hvordan våre sikkerhetstjenester arbeider og hvilke kapasiteter de har. Jeg vil i det videre svaret forsøke å gi så dekkende informasjon som mulig, samtidig som jeg tar hensyn til de personer som er involvert og uten å gå inn på tjenestenes arbeidsmetoder på en måte som kan svekke deres arbeid for å ivareta samfunnssikkerheten.

Norge har normale diplomatiske forbindelser med Iran. Vi har en ambassade i Teheran og de har en ambassade i Oslo. Som en følge av atomavtalen, har Norge avvirket store deler av våre sanksjoner og restriktive tiltak mot Iran. Samtidig er det begrensninger knyttet til vårt forhold til Iran på grunn av menneskerettighetssituasjonen og restriksjoner på eksport av varer og teknologi på enkelte sensitive områder. Tidligere fiskeriminister Per Sandberg har arbeidet for å bedre markedsadgangen for norsk sjømat i Iran. I den forbindelse har han blant annet ledet en større norsk delegasjon til Iran høsten 2016. Arbeidet for å øke norsk markedsadgang i Iran har lenge vært kjent for Statsministerens kontor. Den offisielle reisen har vært kjent siden den ble planlagt.

Det vises i spørsmålet til arrangement på den iranske ambassaden. Jeg legger til grunn at det med dette menes arrangementer i regi av ambassaden. Nærings- og fiskeridepartementet har bekreftet til media at Per Sandberg 8. februar deltok på et arrangement på Akershus festning i regi av den iranske ambassaden. Etter det vi har klart å bringe på det rene, hadde ikke

Statsministerens kontor bekreftet informasjon om denne deltakelsen før den ble kjent gjennom media. Per Sandberg har selv bekreftet at han deltok på feiringen av persisk nyttår på Røde Kors' konferansesenter, også dette i regi av den iranske ambassaden. Deltakelsen på feiringen av persisk nyttår har vært kjent siden offentlig omtale av tilstedeværelsen den 26. mars. Statsministerens kontor informeres normalt ikke i forkant av at statsråder deltar på ulike arrangementer i regi av ambassader eller konsulater. Det ble heller ikke gjort i disse tilfellene.

Statsministerens kontor ble 8. juni kjent med påstander om at Per Sandberg skulle ha et forhold til en kvinne ved den iranske ambassaden og at tjenestetelefon skulle ha vært brukt på reise til Kina. Det ble raskt igangsatt undersøkelser, både om de faktiske forhold og med sikte på å få nærmere klarhet i påstandene som var formidlet til kontoret.

Den 15. juni fikk Statsministerens kontor avklart at kvinnen det var snakk om, var Bahareh Letnes, som i henhold til åpne kilder ikke var ansatt ved den iranske ambassaden. Det ble gjennomført et møte med PST samme dag for å gjøre nærmere vurderinger. Den 18. juni tok også Per Sandberg kontakt med Statsministerens kontor for å orientere om sitt forhold til Letnes.

I dagene som fulgte mottok Statsministerens kontor tilbakemelding fra PST. Av hensyn jeg har vist til innledningsvis, vil jeg ikke gå inn i innholdet i dialogen mellom Statsministerens kontor og PST. Men det var ikke opplysninger i tilbakemeldingen fra PST som ga grunnlag for at jeg ikke lenger skulle ha tillit til Per Sandberg som fiskeriminister.

Statsministerens kontor mottok i dagene som fulgte også tilbakemelding fra Nærings- og fiskeridepartementet vedrørende politisk ledelses bruk av mobiltelefoner på reise. Tilbakemeldingen var at departementet hadde retningslinjer for dette og at politisk ledelse hadde hatt med seg lånetelefon på de aktuelle reisene. Fordi hensikten med å levere ut lånetelefonen var å unngå at tjenestetelefonen skulle bli bragt med til høyrisikoland, la departementet til grunn at fiskeriministeren ikke hadde tatt med seg tjenestetelefon til Kina. Statsministerens kontor la til grunn at informasjonen som var mottatt om at han ikke hadde hatt med seg tjenestetelefon, var riktig. Informasjonen viste seg i ettertid å ikke stemme. Som redegjort for i svar fra fiskeriministeren på spørsmål 2020, rapporterte verken statsråden eller andre i departementet som i løpet av reisen fikk kjennskap til at telefonen var med, til sikkerhetsansvarlige i departementet slik departementets retningslinjer tilsier.

Av hensyn til ulike menneskers personlige forhold mener jeg det ikke er riktig å gå nærmere inn på dialogen kontoret har hatt med Per Sandberg og andre på dette stadiet av saken.

Den 24. juli mottar Statsministerens kontor beskjed om at Per Sandberg befinner seg i Iran. Det ble samme dag tatt kontakt og gjort klart at gjeldende rutiner ikke var fulgt. Videre oppfølging ble avtalt ved hans retur til Norge.

Fiskeriministerens tjenestetelefon ble levert inn ved retur og tatt hånd om i NFD. Den ble håndtert i tråd med departementets sikkerhetsrutiner og i samsvar med anbefalingene fra PST. Telefonen befinner seg nå hos PST, som er de som eventuelt kan gi ytterligere kommentarer om resultatet av undersøkelsene. DSS har imidlertid opplyst at det ikke er registrert forsøk på innlogging i Nærings- og fiskeridepartementets saksbehandlingssystem den tiden telefonen befant seg i Iran. Nærings- og fiskeridepartementet opplyser at det heller ikke lagres data fra saksbehandlingssystemet lokalt på telefonen. Tilgang til saksbehandlingssystemet var ikke installert på tidspunktet telefonen var i Kina. Jeg viser for øvrig til tidligere fiskeriminister Per Sandbergs svar til Stortinget den 2. august: «Jeg vil understreke at gradert informasjon etter sikkerhetsloven ikke sendes på e-post eller SMS, og slike dokumenter ligger ikke på mobiltelefonen.»

Den 1. august hadde jeg den første av en rekke samtaler med Per Sandberg de kommende dagene om disse spørsmålene. Statsministerens kontor blir gjennom media, etter samtalen 1. august, kjent med at Per Sandberg likevel hadde hatt med seg tjenestetelefon, i tillegg til lånetelefon, på reise til Kina.

Den 3. august mottar Statsministerens kontor en utvidet vurdering fra PST. Jeg viser igjen til begrunnelsen innledningsvis om hvorfor jeg ikke kan gå inn på innholdet i denne. Den 5. august ble det avtalt en forebyggende sikkerhetssamtale mellom PST og Per Sandberg. Denne fant sted den 8. august. Det ble også gjennomført en forebyggende sikkerhetssamtale med Bahareh Letnes samme dag. Den 9. august mottar jeg en brief fra PST om deres nye vurdering og den gjennomførte sikkerhetssamtalen.

Som redegjort for ovenfor, hadde Statsministerens kontor løpende dialog med PST i den angjeldende perioden, blant annet som grunnlag for å vurdere behov for eventuelle tiltak. Det gjøres løpende sikkerhetsvurderinger av alle statsråders situasjon. Hvilke sikkerhetstiltak som gjennomføres, vil variere mellom statsråder og over tid basert på individuelle forhold.

Tidligere statsråd Per Sandberg gikk av 13. august. Jeg ga uttrykk for at jeg var enig i hans beslutning, og viser til min begrunnelse for dette i pressekonferansen samme dag. Jeg vil igjen understreke at mitt standpunkt var basert på en helhetsvurdering. I denne inngikk både de brudd på varslingsrutiner og sikkerhetsretningslinjer som han hadde vedgått og hans skjønn når det gjelder håndtering av sikkerhet, samt hans private situasjon og muligheten til å fungere effektivt som statsråd i tiden fremover.

I denne saken ble Nærings- og fiskeridepartementets retningslinjer for telefonbruk brutt i forbindelse med både Kina-reisen og Iran-reisen. Til tross for at tjenestetelefoner ikke skal brukes til materiale gradert etter sikkerhetsloven innebar bruddene en sikkerhetsrisiko vi vil arbeide for å unngå. Justis- og beredskapsdepartementets oversikt fra departementene over mobilbruk i høyrisikoland viser ikke andre eksempler som er like alvorlige. Samtidig mener jeg saken illustrerer betydningen av god praksis. Rutiner må gjennomgås, og om nødvendig innskjerpes. Jeg har derfor bedt departementene, i samarbeid med Justis- og

beredskapsdepartementet, om å ha en gjennomgang av rutinene ved utenlandsreiser. Det må sikres gode og oppdaterte retningslinjer. I tillegg må det være etablert rutiner som gjør at disse retningslinjene følges opp i praksis på hver enkelt reise. Allikevel vil det også i fremtiden kunne skje bevisste eller utilsiktede brudd på retningslinjene. Da må det finnes prosedyrer som raskt og effektivt minimerer skadepotensialet i slike tilfeller. Jeg vil for øvrig også understreke at bruk av telefon og PCer kan utgjøre en sikkerhetsrisiko i mange flere situasjoner, også i Norge. Sikre systemer og god sikkerhetskultur er derfor viktig hver dag.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Erna Solberg', with a stylized flourish extending to the right.

Erna Solberg